

Чед Арнесон

Свештеник, ректор

Православна парохија Светог Преображења Господњег

Мамут Спринг, Арканзас, САД

chadarneson@gmail.com

ЕКУМЕНИЗАМ: ПРОЦЕНА 21. ВЕКА

Сажетак

Екуменизам је покрет вођен принципом у којем историјске групе, које се идентификују као хришћанске, треба да развију ближе везе са циљем да се уједине у неком будућем времену. Међу екуменистима је уобичајено да се каже да је постојање различитих хришћанских вероисповести које се разликују по доктрини и начину живота историјска стварност која је резултат погрешне комуникације или је можда пример грехова које су починиле обе стране због недостатка хришћанске врлине на обе стране. Овом светоназору је својствена претпоставка да ниједна страна нема ексклузивно право истину или легитимитет. И закључује се да се истина ширила међу различитим фракцијама, и да, барем у том погледу, разне деноминације које носе име хришћана врше неки легитимни црквени елемент и тако учествују у икономији спасења и средствима благодати.

Кључне речи: екуменизам, хришћанство, православље, религија.

Логично, они који заступају екуменистичко историјско и доктринарно гледиште се боре да избегну индиферентизам који чини доктринарне вероисповести практично утилитарним, али на крају ирелевантним. Резултат ове борбе био је напор да се утроши велика енергија и ресурси за организовање конференција и састанака на којима је истина подвргнута најмањем заједничком имену. Процес усвојен за ратификацију заједничких изјава је изразито демократски. Истина постаје скуп тврдњи око којих се, ако не и сви, већина може сложити барем номинално. Почетни приоритет међу овим екуменистима је вредност сваке од различитих заједница учесница са истином која постаје подређено оруђе за уједињавање различитих фракција, а не нешто што стоји изнад свега и с правом их дели. Концепт грешке у овом миљеу своди се на

производ комисије и почиње више да личи на културну етику, него на универзалне истине. Зло се види, можда неприметно, као оно што омета јединство. Тако је опасност, у којој се објективна истина, која искључује, а не уједињује, посматра као зло, увек присутна. И концепти истине и заблуде су стога слуге плана за који се, упркос продоховљеном језику, може оптужити као политички. Постизање јединства две раније супротстављене стране у објективној истини, које имају потенцијал да искључе чак и огромну већину (ако јој се огромна већина не потчини) ставља се по страни у корист концепта јединства у номинализованој визији истина. Номинализовану истину се може тачно назвати псеудоистином, иако се то популарно назива екуменизмом.

Ова псеудо-истина, која је изграђена на песку људског поштовања, социолошких брига и политичких разматрања (или можда укратко: хуманизма), довела је до концепта „аврамских религија” (који настоји да обухвати три велике групе) и чак и на концепт „перенијализма” (који настоји да обухвати све религије). Док термин „аврамски” настоји да обухвати различите групе које се идентификују под именом хришћани, муслимани и јевреји, перенијализам покушава да види подножје заједничких истина (псеудо-истине), које кроз историју ничу у различитим временима и заједницама у различитим облицима, који се само споља разликују, а носе исту унутрашњу суштину. Тако се може чути како отворенији индиферентисти међу верским вођама саветују да на крају крајева није важно којој верској традицији припадате, све док неко од њих припада. Стога се оданост Богу или неком другом концепту божанског не сматра искључивом за неко посебно предложено божанство или божанства. Сама људска личност постаје одлучујући фактор који одлучује да ли је преданост истинита или лажна. Ако се види да човек искрено следи било коју предложену традицију, ово је све што је потребно да би га овај хуманизам сматрао побожним било да се идентификује као хришћанин или будиста, хинду или муслиман. Иако перенијализам на површини може изгледати много радикалније од екуменизма, под лупом откривамо да је он једноставно продужетак екуменистичке визије истине (псеудо-истине).

Али, као што је Понтије Пилат питао Христа, шта је истина? Истина је за православног хришћанина Личност: Господ и Бог и Спас наш Исус Христос. Вера за православне мора да има за циљ Свету Тројицу откривену од Христа-Бога, при чему је ово аутентично деловање срца омогућено благодаћу Божијом. Господ Исус је тврдио да је искључива Истина, па чак и сам Пут и Живот (Св. Јован 14:6). Његово Велико поверење Његовим Светим Апостолима да проповедају Његово јеванђеље свим народима јасно је ставило до знања да ће онај који верује у Христа и који се крсти бити спасен, али без обзира из ког

племена на земљи долази човек, ако не верује у Христа биће проклет (Св. Марко. 16:16). Господ је јасно дао до знања да ће поново доћи у телу после свог славног вазнесења да суди и живима и мртвима. Целокупној скупштини човечанства биће суђено без пристрасности за почињене грехе. Једини лек за грех је пут покајања према Богу и вере у Господа нашег Исуса Христа који је умро за наше грехе по Светом писму, купивши Цркву Своју Крвљу Својом (Дела 20:28). Дакле, за православног хришћанина, ма колико човек имао добрих дела, ма колико мислио да је искрен, ове ствари му неће дозволити да преживи правду Последњег суда. Само сједињење са Христом по благодати, са вером у Њега, може донети човеку опроштење његових грехова и наду у вечни живот. Ово је истинско јединство у Истини, односно јединство у Истини. И ово јединство се остварује благодаћу у Православној Католичкој Цркви⁶¹⁸, која је Тело Христово. Свети Серафим Саровски у свом чувеном разговору са Мотовиловим указује на „Свету Цркву, вечног чувара ове благодати”. Црква је дом или породица Божија која чува и предаје Свете Тајне (Сакраменте) свој својој деци кроз које они примају благодат. Како је учио Свети Кипријан Картагински: „Нико не може имати Бога за свог Оца, ко нема Цркву за своју мајку. Бекство са Нојеве барке је било исто што и бекство из Цркве...Ко не чува ово јединство, не чува Божји закон, не чува веру Оца и Сина, не чува живот и спасење”.⁶¹⁹

Дакле, постоји огроман понор између православног хришћанства и екуменизма заједно са његовим радикалнијим облицима. Православље има јасну мисију која је иста од Христа који је послао свете апостоле да проповедају и заповедио им да крштавају у име Свете Тројице. Уместо концепта дијалога између два једнака система веровања, православље проповеда јеванђеље које је сила Божија дала на спасење свима који верују. Дијалог православног мисионара са човеком који тражи разумевање (као што је Етиопски евнух у Делима) је једноставна комуникација. Дијалог екумениста је програм подвргавања истине могућности компромиса са грешком. И тај дијалог се заснива на лажи да Црква укључује јеретичка „црквена” тела.

⁶¹⁸ The Orthodox-Catholic Church of America (ОССА) = Православно-католичка црква Америке јесте православна епископална црква, источно-византијског ритуала. Себе сматра саморуководећом православном црквом. Јавља се у Сједињеним Америчким Државама, Канади, Мексику, Бразилу, Камеруну и Аустралији. Основана је 1892. године у САД. Аутор овог чланка истиче Православно-католичку цркву којој припада, али даје виђење екуменизма карактеристично за све истински православне цркве данас, које не прихватају унију тј. екуменизам са јеретичима. (прим. прев.)

⁶¹⁹ St. Cyprian of Carthage, On the Unity of the Church, #6

Али како онда видимо оне који се идентификују као православни јерарси, а који се баве управо овом тежњом? Док неки могу указивати на различита времена у историји Православне Цркве у којима су православни јерарси у различитом степену преступили у овој врсти грешке, управо у 20. веку свет је почео да види покрет који се зове „екуменизам“, а који иде из крајности у крајност? Још 1848. године, источни патријарси су писали папи Пију XII, храбро га обавестивши да „седишта свих бискупа Запада остају празна и спремна за заузимање”.⁶²⁰ Ипак, у 20. веку је угледни масон, цариградски патријарх Мелетије Метаксакис издао енклицу 1920. године „Црквама Христовим свуда” у којој је апеловао на исте паписте, као и на друге секте, као на „часне хришћанске цркве на Западу и свуда у свету”. Од њих је поучавао да „не треба више да сматрају једни друге странцима и незнанцима, него рођацима, и као део Христовог дома и „санаследнике, чланове истог тела и заједнице обећања Божијег у Христу” (Ефешанима 3:6).” Колико је мелодија била другачија само неке 72 године након Енклице из 1848. године која је папу оптуживала за: „Узурпирање као својег власништва Католичке цркве Христове, заузимањем, како се хвали, епископског трона Светог Петра, он жели простије да превесла на отпадништво од Православља”? Па шта се десило? Шта је отворило врата овој изненадној промени еклисиологије? Да бисмо одговорили, између осталог биће потребно дубље ући у фундаменталније принципе који се тичу теологије, космичке хијерархије, антропологије, историје, политике и социологије.”

Јединство у Богу или јединство у идолопоклонству

Жеља за јединством целог човечанства у миру и братству (с обзиром на то да смо сви пореклом од Адама) је природна. Генерално, чак и они који немају православни поглед на свет, који уче да људи имају заједничког претка у стварном историјском Адаму и Еви, имају природну жељу за миром и друштвеном кохезијом међу људима. Ипак, осећање које гледа на људски мир и јединство као на идеал је замагљено историјском стварношћу. Народи су устали против народа и краљевство против царства. Царства су се дизала и падала. Политичке интриге, убиства, силовања, насиље, крађе и безброј моралних преступа против природног закона карактеришу људску историју. Што се тиче религиозног веровања, различити облици паганизма укључивали су насиље култа које није ценило људски живот. Ово насиље је од давнина било раширено по целом свету. Људска крв, укључујући и крв одојчади, текла је са олтара

---

⁶²⁰ Encyclical of the Eastern Patriarchs to Pius IX, 1848, #16

паганских религија широм света од Леванта до Америке. Мушкарци су ратовали једни против других. Разни пагани су такође били насилно завађани. Александар Велики се, на пример, осветио Персијанцима за паљење атинских храмова.⁶²¹ Они који тврде да су ратови средњег века хришћанске ере били на неки начин нови или посебно уочљиви по својој жестини у људској историји, можда никада нису чули за злочине које су починили асирски Нинивљани над својим непријатељима. Уобичајено се тврди да је религија одговорна за све злочине историје, али од скорашњег 20. века остаје само да се погледа комунистички свет ужаса под атеистичким режимима Лењина, Стаљина, Маа Цетунга и Пол Пота, тако да је ова тврдња сулуда. Укратко, док људи природно могу признати да је добар идеал да живе заједно у јединству, али историја нас је научила да човечанство није успело у томе.

На сличан начин, екуменисти заступају идеал који предвиђа свет у коме се јединство међу људима супротстављених вероисповести може постићи кроз дијалог и међусобно разумевање. Према овом идеализованом погледу на свет, организације које се придржавају контрадикторних учења, као што смо рекли у уводу, састају се и воде дијалог, тражећи позитивне формулације међусобно усаглашених тачака. Упркос томе, историјске вероисповести различитих група остају у такту. Начин живота и богослужења различитих група остају углавном непромењени. Тако се после састанака паписти враћају својим Новус Ордо мисама и статуама, православци се враћају својим храмовима и иконама, протестанти се враћају својим рок бендовима или књигама химни и проповедаоницама. За суперекуменисте, муслимани се враћају у своје џамије, а хиндуси назад у своје храмове. Али да ли је мир заиста постигнут? Може ли заиста бити истинског мира без истинског јединства? Да ли је могуће имати осећај мира и јединства без стварности? На ово се лако може одговорити. Када се тело анестезира од болова услед озбиљне повреде, природни сигнал да постоји опасност је само искључен. Бол није зло, већ само показатељ да неко зло

---

⁶²¹ „Такође је запалио персијску палату противно савету Пармениона, који је тврдио да је неплеменито уништити оно што је сада било његово власништво и да народи Азије не би обраћали пажњу на њега на исти начин, ако би претпоставили да он нема намеру да управља Азијом, већ да ће је само освојити и кренути даље; али Александар је изјавио да жели да врати Персијанцима, који су, када су напали Грчку, сравнили Атину и спалили храмове, и да жели одмазду за све друге неправде које су учинили против Грка; међутим, чини ми се да Александар није поступао разумно, нити мислим да би могла постојати казна за Персијанце из прошлог времена.” Аријан: 3.18.11-12

прети телу. Тако је и са савешћу која служи да обавести човека о опасности по његову душу.

Горе од телесних греха, јерес (доктрина супротна божанско откривеној истини) представља дубљу опасност по душу. Ако човек греши против свог тела гресима тела, то може да убије његову душу, али он ипак, ако има чисти закон Божији да га исправи, може имати наду у покајање и опроштење од Бога. Али какву наду у исправљање има човек који је кроз јерес покварио закон Божији? Шта ће му онда проповедати, упозоравајући га на опасност? Тако су свети оци Православне Цркве упутили своје слушаоце да буду опрезнији када је у питању јерес [реч јерес се односи на учења која поричу богооткривене истине вере – прим. аут.].⁶²²

За поштен ум нехришћана, ово учење се на крају не може сматрати супротним логици. Разумљиво је да човек поступа према својим унутрашњим мислима и схватању стварности. Ако човек верује, на пример, да нема последица за његове поступке и да никоме не одговара за своје поступке, тешко је замислити до које дубине изопачености може потонути. Оно за шта је такав човек способан у тајности, сигурно је монструозно.

Ово је можда навело неке људе попут рабина Рамија Шапира да поучава да су „Религије као језици: ниједан језик није истинит или лажан; сви језици су људског порекла; сваки језик одражава и обликује цивилизацију која њиме говори; постоје ствари које можете рећи на једном језику, а које не можете рећи или објаснити на другом; и што више језика говорите, ваше разумевање живота постаје нијансираније. Ипак, тишина је та која открива коначну Истину.”⁶²³

Ово је јасна софистика скројена за оне који желе самообману. Религије нису као језици. Језици су одређени изговорени звуци организовани у систем комуникације. Ипак, иако се систем комуникације може разликовати по звуку, синтакси и избору слогова, они ипак саопштавају исте конкретне и апстрактне концепте заједничке човеку. За једног човека „лингва”, за другог „језик” саопштава телесни орган одговоран за говор. Такође, оба се могу користити за комуницирање концепта „језика” (енглеска верзија language је изведена од

---

⁶²² Слушајте оне који су постављени над вама и покоравате им се, јер они пазе на душе ваше као они који ће дати одговор. Како онда (кажете), кад је зао да се покоравамо? Злом? У ком смислу? Ако заиста у погледу вере, бежи и избегавај га; не само ако је човек, него чак и ако је анђео сишао са неба; али ако се тиче живота, не буди претерано радознао.” – Свети Јован Златоусти, Беседа 34 Јеврејима.

⁶²³ Shapiro, Rami. “Rabbi” Rami Shapiro. One River Foundation.

латинске речи *lingua*). Религије, с друге стране, нису само системи који саопштавају исту конкретну или апстрактну стварност. Неке религије уче монотеизам. Неке предају политеизам. Неке подучавају панентеизам. Неке религије уче о бесмртности душе, неке о уништењу душе, неке о реинкарнацији душе, итд. Неке религије дозвољавају полигамију, неке моногамију. Такве разлике можемо и даље да набрајамо. Међу разним сектама које се идентификују као хришћани, неке протестантске групе уче да човек постаје 'спашен' у овом животу и када се то постигне, без обзира на грехе које таква особа почини у овом животу, остаје "спашена" у бескрајне векове. С друге стране, неке протестантске групе тврде да, док неко постане „спашен” у овом животу, може изгубити овај дар спасења и коначно бити проклет. Тешко је видети како ова два контрадикторна мишљења представљају пуке „језике” који саопштавају „нијансирано” „разумевање живота”. Размислите о томе. Бивши протестант је потенцијално заиста себична особа која је погодила удобан животни џекпот, док други протестант потенцијално вришти у незамисливим мукама, псујући Бога у очају у бескрајне векове. Салата од речи господина Шапира је бесмислица. А језик којим говори је језик лажи.

Али онда се неко може запитати, како то да човек постиже јединство? Да ли је то уопште могуће? Чежња за таквим одговором открива да је ово антрополошко питање, јер је антропологија проучавање човека. Истинска антропологија (проучавање створеног човека) мора настојати да говори нешто о Творцу човека (колико је то могуће). За православног хришћанина, човек је створен по лику Божијем, а сама онтологија човека одржава се вољом Божијом у сваком тренутку. Штавише, ниједна људска акција или историјски догађај не може се одиграти ван Божје дозволе. Пошто све створене ствари, а у овом случају, човек, у потпуности зависе од Бога у свему. Природно је да желимо да стекнемо разумевање онога што је откривено о самом Богу како бисмо могли да почнемо да разумемо Његову откривену вољу за човека. Природно питање које треба поставити је да ли Бог жели јединство за човечанство? Каква је природа и смисао овог јединства? И како се ово јединство може остварити?

Сам разум нас учи да не може бити јединства ни у једном другом контексту осим истине каква она заиста јесте. А то може значити само истину која је откривена човеку од Бога, јер човек мора да научи све што зна кроз дарове које му је дао Бог.

Срећом, Бог је комуницирао са човеком од почетка стварања. Можемо читати о овим најранијим саопштењима која почињу у раним поглављима библијске књиге Постања. Након читања извештаја о стварању човека од стране Бога, видимо да је Бог наставио да брине о човеку и, након што је човек био

непослушан Богу и наследио смрт, јер ипак није био потпуно напуштен. Уместо тога, било је обећање дато човеку у вези са његовим спасењем кроз Семе (Христа-Бога) које је требало да дође. Бог је у великој мери помогао свом слуги Адаму који се, након што је био изгнан из Врта, покајао и више никада није згрешио, изабравши да свој живот живи у покајању према Богу. Бог је наставио да помаже праведним Адамовим потомцима и склопио је савезе са Нојем, Аврамом и Мојсијем. У петој књизи Петокњижја, Књизи Поновљених закона, Бог је открио човеку нешто важно о Себи, а то је Његово Јединство. Израилевим синовима, Бог је рекао: „Чуј, Израеле! ГОСПОД је наш Бог, ГОСПОД је један! (стих 6:4) Као добар учитељ, Тора је припремила човека да прими Месију (Христа-Бога), Семе обећано у Постанку 3:15. У овом одломку из Торе откривамо да је Бог Јединство. Дакле, прави Бог није мноштво суштина, него је Један. Како Свети Јован Дамаскин, цитирајући пророка Исаију, поучава:

„...код Исаије пророка читамо: ја сам први и ја сам последњи, и осим мене нема Бога. Пре Мене није било Бога, нити ће после Мене бити Бога, а поред Мене нема Бога.” И Господ у светим јеванђељима говори ове речи Оцу Своме, А ово је живот вечни, да познају Тебе јединог истинитог Бога.

Међутим, када су у питању они који не верују у Свето Писмо, мало ћемо ово разјаснити.

Божанство је савршено, и без мане у доброту, и мудрости, и сили, без почетка, без краја, вечно, неограничено, и укратко, савршено у свему. Ако онда кажемо да постоји много богова, морамо препознати разлику међу многим. Јер ако међу њима нема разлике, они су пре једно, него мноштво. Али ако међу њима постоји разлика, шта је са савршенством? Јер оно што недостаје савршенству, било да се ради о доброту, или моћи, или мудрости, или времену, или месту, не може бити Бог. Али управо тај идентитет у сваком погледу показује да је Божанство једно, а не мноштво.

Опет, ако постоји много богова, како неко може тврдити да је Бог неограничен? Јер где би један био, други не би могао бити.

Даље, како би светом могли управљати многи и сачувати га од распада и уништења, ако сукоби букте између њих самих? Јер разлика уводи свађу. И ако би неко рекао да свако влада над делом, шта је са оним што је успоставило овај поредак и дало свакоме његово посебно царство? Јер ово би сигурно био Бог. Дакле, Бог је један, савршен, неограничен, творац универзума, и његов чувар и управник, који превазилази и претходи сваком савршенству.

Штавише, природна је нужност да дуалност настане у јединству,” према речима Светог Јована Дамаскина.

И тако за православног хришћанина, Бог Света Тројица, настаје у Јединству. Постоји једно Начело, један Крст, једна Монархија, једно Тројство Ипостаси, један Бог који влада над свим створеним стварима. А пошто је Бог сама Истина⁶²⁴, можемо само закључити да је Истина Једна. Као што пише Свети Јован, „разлика доводи до свађе”.

Идолопоклонци међу народима пре Христа били су обележени хаосом и свађама у својим пантеонима такозваних богова (који су заиста били демони). Као резултат тога, међу људима су владали сујеверје, чедоморство, низак морал и прождрљивост. А данас у постхришћанском свету, ове заблуде и зверства су се вратили због великог отпадништва које се догодило. Сазнајемо да чак и хришћани који носе то име, а не живе по вери Христовој, могу бити погођени истом горчином и завишћу као што читамо код Светог Јакова, брата Господњег, како пише у Писму:

„Ако ли имате горку завист и свађу у срцима својим, не хвалите се, ни лажите на истину. Ово није она премудрост што силази одозго, него земаљска, људска, ђаволска. Јер где је завист и свађа онде је неслога и свака зла ствар. А која је премудрост одозго она је најпре чиста, а потом мирна, кротка, покорна, пуна милости и добрих плодова, без хатера, и нелицемерна. А плод правде у миру сеје се онима који мир чине.” (Св. Јаков 3:14-18)

Овде читамо о миру из православне хришћанске перспективе, који није написао нико други до први епископ јерусалимски и брат Христа Бога. Док овај одломак из Светог писма говори о ставу и поступцима који произилазе из праве вере (или њеног недостатка), хајде да узмемо прву тачку. Шта је први знак мудрости одозго? Чистота. Права мудрост је чиста, слободна од прљавштине сваке лажи и греха. Овде се разоткрива проблем са савременим екуменистима. Није случајно што у историји Цркве видимо да су они јерарси који су се успешно одупирали јересима били светитељи. Они су били очишћени и просветљени благодаћу Божијом. Када погледамо ове свете, видимо заједничку нит у томе како су реаговали на заразу јереси. Видели су опасност за душу страног загађивача и с њом су се носили са жарком ревношћу, чак у неким случајевима и ризикујући сопствену физичку безбедност. А када погледамо пресуде против јереси и јеретика, такође видимо извесну строгост која произилази из љубави према Богу и према браћи. Као што отровано тело одмах шаље бела крвна зрнца да жестоко нападну претњу, тако је и најприроднија ствар коју би се очекивало да се види у телу Цркве која је нападнута јересом јесте одвајање елемента увреде од њега. Далеко од тога да буде несаосећајан или немилосрдан, акција уклањања

---

⁶²⁴ Свети Јован 14:6.

елемента који угрожава мир тела истовремено је саосећајна и милостива према телу.

Они који тврде да теже миру активним мешањем различитих религиозних тела која садрже отровну храну заблуде унутар својих доктринарних вероисповести, очигледно нису свеци. Ово је само по себи мало звоно за узбуну. За оне хришћане који се још нису очистили од грешних страсти, сигуран пут је да следе учење светитеља и светих отаца и да се труде да подражавају њихов живот. Када то урадимо, постаје изузетно очигледно да живимо у опасном и варљивом добу. Штавише, када видимо заједничке екуменистичке изјаве које нужно тврде да смо светитеље погрешно разумели, открива се скривена гордост. Природан закључак из такве изјаве је „Они су погрешно разумели, али ја разумем” или „Нису били довољно мудри, али ја сам mudar”. И тако се скривени понос појављује довољно дуго, да га чак и ми грешници видимо. А можда видимо и прикривену завист према светима. Академик може лако бити крив, што је подлегао искушењима која заобилазе једноставне, али свете душе. Ово не значи да многи свеци нису били сјајни интелектуално у природном својству. Наравно, знамо да их није било мало. Али за њих је био очигледан труд смирења да се прилагоде Божијој мудрости, која је већа. Светитељи су обожавали Бога, док екуменисти доказују идолопоклонство обожавања себе.

Па како су савремени јерарси који још увек тврде да су православни имали тако велики пад? Историја је добро документовала о томе шта се догодило и какав је след догађаја био у 20. веку. Васељенска патријаршија је била та која је у својој Енклитици из 1920. године, коју смо већ споменули, отворила своја врата поплави грешака. Прва тачка програма екуменизма је делимично спроведена, а то је промена црквеног календара да би се прилагодио јеретичким групама, а посебно римском папству. Интернет страница Грчке православне архиепископије Америке, у чланку под насловом „Васељенска патријаршија: кратка белешка о њеној историји и њеној улози у данашњем свету”, напомиње у вези са енклитиком Васељенске патријаршије из 1920. године: „Конкретан циљ ове Енклитике је био промовисање циља јединства Цркве стварањем организма под називом Лига Цркава Христових, по узору на Лигу народа. Опште је познато да је Енклитика из 1920. представљала један од главних фактора који је касније довео до стварања Светског савета цркава 1948. године.”⁶²⁵

---

⁶²⁵ <https://www.goarch.org/-/ecumenical-patriarchate-history-and-role-today> (09/11/2024)

Са овом изјавом, наравно, постоје очигледни еклисиолошки проблеми. Прво, треба напоменути да, супротно тексту овог чланка, Црква није раздвојена на православну, римокатоличку и протестантску фракцију којима је потребно јединство. Црква увек остаје једна и уједињена. Људи могу отпасти од Цркве, али то не штети јединству Цркве. Истинска Црква се сједињује кроз Свету Евхаристију, која је Тело и Крв Христа-Бога. Друго, политичка природа такозване „Лиге Христових Цркава” и накнадног (и постојећег) такозваног „Светског савета цркава” је изложена тако да би сви могли да виде. Сматра се да је начин удруживања различитих група политички, а не духовни. Дакле, које год флоскуле и теолошки или библијски језик користе у тим документима и изјавама, видимо световну природу састанака. Заправо је иронично када се узму у обзир они који тврде да су историјски сабори православне цркве које су водили свецы производи политике, а не духовног расуђивања. Али ово не би требало да буде потпуно изненађујуће за оне који су упознати са нарцисоидним личностима које су склоне да оптужују друге за сам порок са којим су и сами везани.

Такозвани веб-сајт „Светског савета цркава” (енгл. World Council of Churches) слаже се са веб-страницом америчке грчке православне цркве, признајући да је „Цариградска патријаршија иницирала улогу православних цркава у савременом екуменском покрету, својим Енклитичким писмом које датира од 1920. године, адресирано на „све цркве Христове”. Позив у писму био је за „коинонију цркава” која би радила на добротворној сарадњи и теолошком дијалогу.⁶²⁶

Сада се ова реч *коинониа* (κοινωνία) појављује у Новом завету прво у Делима 2:42 и односи се искључиво на унију једне уједињене Цркве Новог Завета: Православне Католичке Цркве.⁶²⁷ Овај стих јасно говори о јединству ране Цркве у Светој Евхаристији („ломљење хлеба”). Не мора се тражити далеко да би се видело више унутрашњих противречности у овом концепту „коиноније” између православне и јеретичке секте. У Другој посланици Светог Павла Коринћанима читамо „Не упрежите се у исти јарам с неверницима, јер шта има праведност са безакоњем, или какву заједницу [κοινωνία или коинонија] има светлост са тамом. У чему се слажу Христ и Велијал? Или у чему се слаже онај који верује [πιστω или pistō] са неверником [απιστου или apistou]?”⁶²⁸

⁶²⁶ <https://www.oikoumene.org/church-families/orthodox-churches-eastern>

⁶²⁷ И беху постојани у науци апостолској, и у заједници, у ломљењу хљеба и у молитвама. – стих 42

⁶²⁸ 2. Коринћанима 6:14, 15.

Дакле, овде видимо пар ствари. Прво видимо да је природно да се коинонија одвија у једној Цркви. Али друго, видимо да за оне у Цркви, права коинонија не може постојати између праведности и неправде. И приметите шта Свети Павле пише о онима који су апистоу, што верзија Библије Краља Џејмса преводи као „неверан, infidel”, али носи значење „неверника, unbeliever”. Они који исправно верују у Христа немају посла са онима који не верују исправно у Христа. Наравно, православни морају показати саосећање и љубав према свим људима, као што Свети Павле пише у Посланици Галатима: „Дакле, кад имамо прилике, чинимо добро свима, а посебно онима који су у дому вере”.⁶²⁹ Али што се тиче заједничког учешћа у истој Цркви, то једноставно не може бити, јер постоји само једна Црква и јединство у Христу је само у овој Цркви.

Након што је екуменистички покрет напредовао уз учешће све већег броја јерараха који су тврдили да се називају „православнима”, зближавање Васељенске патријаршије са папом достигло је врхунац 7. децембра 1965. године. Патријарх Атинагора и папа Павле VI су се, тог дана пре затварања римокатоличког Другог ватиканског сабора, претварали да приписују забораву међусобне екскомуникације из 1054. године у време Великог раскола. Свети Филарет од Њујорка⁶³⁰, Првојерарх Руске Заграничне Цркве, написао је „Протест Патријарху Атинагори” у којем се наводи да „иако сам најмлађи међу првосвештенством, као поглавар слободног аутономног дела Цркве Руске, сматрам својом дужношћу да изјавим свој категоричан протест против акције Ваше Светости”.⁶³¹ Он је изјавио: „Никаква заједница Римске цркве са нама није могућа док се она не одрекне својих нових доктрина, и ниједно заједништво у молитви не може се обновити са њом без одлуке свих цркава.”⁶³² Он је даље

⁶²⁹ Галатима 6:10

⁶³⁰ Тело митрополита Филарета је ексхумирано и пријављено да је нетрулежно и чудотворно. Дана 30. априла 2003. године, митрополит Филарет је прослављен од стране Руске Православне Аутономне Цркве, катакомбног Синода основаног најпре као Слободна Руска Православна Црква под епископима посвећеним у јерархији РПЦЗ од 1990. године. Митрополит Филарет је 20. новембра 2008. године прослављен од стране Руске Православне Заграничне Цркве на челу са митрополитом Агатангелом (Пашковским). Митрополит Филарет је 23. октобра 2009. године прослављен у Свето-Преображенском скиту од стране Руске Православне Заграничне Цркве на челу са Архиепископом Владимиром (Целишевом). Дакле, Филарета сматрају светим они који настављају историјски став РПЦЗ против совјетске Московске Патријаршије и залажу се против екуменизма.

⁶³¹ http://orthodoxinfo.com/ecumenism/philaret_lifting.aspx

⁶³² Ibid

изјавио: „Док Ватикан није само верски центар већ и држава, и док односи са њим имају и политичку природу, као што је видљиво из посете Папе Уједињеним нацијама, мора се рачунати на могућност утицаја у извесном смислу безбожних власти у питању Римске цркве. Историја сведочи о томе да преговори са хетеродоксима под притиском политичких фактора никада нису донели Цркви ништа осим конфузије и раскола. Због тога сматрамо потребним да дамо изјаву да наша Руска Загранична Црква, као и, свакако, Руска Црква која се тренутно налази у катакомбама, неће пристати на било какве „дијалоге” са другим вероисповестима и да претходно одбија сваки компромис са њима, налазећи јединство са њима могућим само ако прихвате православну веру каква се до сада одржава у Светој, Католичкој и Апостолској Цркви. Иако се то није догодило, екскомуникација коју је прогласио патријарх Михаило Керуларије и даље важи, а њено укидање од стране Ваше Светости је чин и незаконит и ништаван.”⁶³³

У Књизи изрека пише: „Безбожник бежи и кад га нико не прогони, а праведник се осећа сигурним као млад лав.” Свети Филарет се показао међу праведницима и рикао је као лав у одбрану Цркве. Неће проћи много времена до поновне рике овог лава. Почевши од одговора на јеретичке изјаве које су стизале са „Четврте скупштине Светског савета цркава” у Упсали, у Шведској, Свети Филарет је написао низ печалних посланица против екуменизма. У овим посланицама се може назрети тадашњи подвиг, али и много поуке из тога што Господ, као у давна времена, није оставио своју свету Цркву без светих.

Идентификујући отровну грешку која произилази из резолуција Упсале, свети Филарет је написао: „У свим овим резолуцијама јасна је импликација да, без обзира на спољашњу одвојеност Цркава, њихово унутрашње јединство и даље постоји. Циљ екуменизма је у овом свету да ово унутрашње јединство учини и спољашњим кроз различите манифестације таквих тежњи. Да бисмо све ово оценили са становишта Православне Цркве, довољно је замислити какав би пријем наишао код Светих Отаца Васељенских Сабора. Може ли ико да замисли да се Православна Црква тог периода прогласи органским чланом друштва које обједињује Еуномијце или Аномејце, Аријенце, Полуаријанце, Савелије и Аполинарце?

Свакако не! Напротив, Први канон Другог васељенског сабора не позива на сједињење са таквим групама, већ их анатемише. Потоњи Васељенски сабори су учинили исто у погледу других јереси.

⁶³³ Ibid

Органско чланство православних хришћана у једном телу са савременим јеретицима неће освештати ове последње, већ их отуђити од католичког православног јединства. То јединство није ограничено на савремено доба. Католичност обухвата све генерације Светих Отаца. Свети Винсент Лерински, у свом бесмртном делу, пише да „за хришћане који проглашавају нешто што раније нису прихватили никада није било дозвољено, никада није дозвољено и никада неће бити дозвољено ништа друго, — осим анатемисања оних који проглашавају нешто изван онога што је прихваћено једном заувек; то је увек била дужност, увек јесте дужност и увек ће бити дужност.”

Можда ће неко рећи да су се времена променила, а јереси сада нису толико злонамерне и погубне као у време Екуменистичких Сабора. Али да ли су они протестанти који се одричу поштовања Богородице и светих, који не признају благодат јерархије, или римокатолици, који су измислили нове грешке, ближи православној цркви од Аријанаца или полу-Аријанаца?⁶³⁴

Римокатолици су заиста отишли веома далеко у екуменистичком покрету и „новим грешкама” на свом Другом ватиканском сабору. У документу Ностра Аетате, они су изјавили о муслиманима: „Црква поштује и муслимане. Они обожавају јединог Бога.” Али за православне, Бог је један по суштини и три у Ипостаси, што муслимани поричу. Како онда могу заиста обожавати јединог Бога? Али они су отишли даље у документу, наводећи: „у хиндуизму људи размишљају о божанској мистерији. Одређени члан „the” испред „божанске мистерије / divine mystery” чини контекст мање двосмисленим. Али Хиндуси не размишљају о „правој” „божанској мистерији”, већ су у тами. Што се тиче будизма, Ностра Аерате учи „Будизам... поучава начин на који људи, у побожном и самоувереном духу, можда могу бити у стању или да стекну стање савршеног ослобођења, или да постигну, сопственим напорима или уз помоћ више помоћи, врхунско просветљење.” И наравно, ово је лаж. У документу пише „људи... можда могу”. Али за православног хришћанина, они нису у стању да дају такво стање просветљења. Просветљење је доступно човеку благодаћу Светог Крштења и Свето Крштење се налази у Православној Цркви. Када се каже да су римокатолици „смислили нове грешке”, заједничке тачке које нам падају на памет су Ватикан I или чак Филиокве, али у светлу Ватикана II и римокатоличког прихватања екуменизма, ово изгледа као мало потцењивање.

Да не би неко замерио да су чланови стаљинистичке Московске патријаршије учествовали у Упсали, Свети Филарет је пазио да ускрати легитимитет Совјетској Патријаршији као представнику праве Руске

⁶³⁴ <http://orthodoxinfo.com/ecumenism/sorrow.aspx>

православне цркве. Он је пре признао да је права Црква у Русији била у катакомбама и да је била у стању страдања на канонској територији Русије, нека ова тема остане за неки други рад. Довољно је да овај рад о екуменизму пренесе да је игуманија Блажена Пелагија Рјазанска прорекла Митрополиту Никодиму: 'Умрећеш као пас поред ногу свог папе' И ова смрт се догодила баш онако како је старица прорекла приликом пријема Никодима код папе Јована Павла I 1978. годинр. Пре тога, Синод РПЗЦ је направио канонску пресуду којом се пориче легитимитет такозване „Московске патријаршије” коју је васкрсао Стаљин: „Сви избори патријараха у Москви, почев од 1943. године, немају ефекта на основу 30. канона светих апостола и 3. канона 7. Екуменистичког сабора”.⁶³⁵

Другу и трећу печалну посланицу написао је Свети Филарет. Трећу је написао против Тијатерског исповедања 1975. године. У овом писму, можда, добијамо одговор на питање „Шта се догодило” у православном свету. Свети Филарет је писао: „Као најмлађи од оних који председавају Црквама, желели смо да чујемо гласове наших старца, пре него што сами проговоримо. Али до сада се овај глас није чуо. Ако се још нису упознали са садржајем „Тијатерске исповести”, молимо их да је пажљиво прочитају и да је не остављају без осуде. Страшно је да нам се упућују речи Господње о Цркви Лаодикије: Знам дела твоја да ниси ни студен (ψυχρος) ни врућ (ζεστος). О, да си студен или врућ! Овако зато што си млак и ниси ни хладан ни врућ, избљеваћу те из својих уста. (Апокалипса 3:15-16).”⁶³⁶

Ако је то тако, онда се чини извесним да је екуменизам јерес млакних. А млакост је толико „страшна” (да употребим реч Светог Филарета) да је узрок одбијања од Христа. Није ли само то што православни свет назива екуменизам „пан-јереси”? Тако се истина маргинализује у корист псеудојединства које занемарује истину. Шта би друго могло произаћи из такве равнодушности, него окупљање свих грешака (а самим тим и свих лажљивих демона) у један велики трули леш?

Лако се може отићи на сајт такозваног „Светског савета цркава” да се види списак такозваних православних синода који су пуноправни чланови те организације. И пошто неко види различите документе које је то тело усвајало годинама, може се наћи хула до хуле на православну доктрину Цркве. Године

⁶³⁵ ROCOR, “Resolution Concerning the Election of Pimen Izvekov as Patriarch of Moscow” о „сабору који се, називајући себе Сверуским црквеним сабором, састао у Москви од 30. маја до 2. јуна ове године, ради избора Патријарха московског и све Русије”, 1/14. септембра 1971.

⁶³⁶ <https://www.stmaryofegypt.org/files/library/philaret/philaret7.htm>

1991. Антиохијски православни синод и историјски антиохијски монофизитски синод издају „Изјаву Антиохијске православне цркве о односима између источне и сиријске православне цркве” у форми „Синодалног и патријаршијског писма”.⁶³⁷ У овом писму оба Патријарха су се изјаснила како „ми припадамо једној вери” и овом изјавом Антиохијска патријаршија је демантовала учење светих отаца у вези са овом групом и саопштења Екуменистичких сабора од четвртог па надаље. Да неко не сумња у то, размислите да православна црква анатемисе Диоскора, док га монофизити сматрају светитељем. На ову тему би се могло рећи и више. У ствари, овај рад би могао бити мукотрпне дужине и набрајати низ грешака кроз деценије, али имаћемо милости према читаоцу.

Овај рад је написан грађанске 2024. године. Екуменизам није јењавао, већ се наставио све до данас. Следеће године екуменисти планирају сабор заједно са Васељенском патријаршијом и римским папом поводом обележавања 1700 година од Првог сабора у Nikeји. Планира се још један корак на путу екуменизма. Где су нови праведни лавови који ће рикати да штите Православље? Сигурно би требало да урлају. Али када то ураде, хоћемо ли ми бити међу млакима или међу онима који су обасјани милошћу Божијом?

30. август / 12. септембар 2024. године, на празник Светог Александра (340), Јована (595) и Павла Новог (784), патријарха цариградских.

Превела с енглеског Дајана Лазаревић

ЛИТЕРАТУРА

Encyclical of the Eastern Patriarchs to Pius IX, 1848, #16
Holly Scripture.

http://orthodoxinfo.com/ecumenism/philaret_lifting.aspx

<http://orthodoxinfo.com/ecumenism/sorrow.aspx>

<https://orthodoxjointcommission.wordpress.com/2014/06/27/statement-of-the-orthodox-church-of-antioch-on-the-relations-between-the-eastern-and-syrian-orthodox-churches/>

<https://www.goarch.org/-/ecumenical-patriarchate-history-and-role-today>
(09/11/2024)

---

⁶³⁷ <https://orthodoxjointcommission.wordpress.com/2014/06/27/statement-of-the-orthodox-church-of-antioch-on-the-relations-between-the-eastern-and-syrian-orthodox-churches/>

<https://www.oikoumene.org/church-families/orthodox-churches-eastern>
<https://www.stmaryofegypt.org/files/library/philaret/philaret7.htm>
King James Bible.
Shapiro, Rami. "Rabbi" Rami Shapiro. One River Foundation.
St. Cyprian of Carthage, On the Unity of the Church, #6

Priest Chad Arneson

Rector

Holy Transfiguration Orthodox Parish

Mammoth Spring, Arkansas, USA

ECUMENISM: A 21st CENTURY ASSESSMENT

Summary

Ecumenism is a movement guided by the principle that historical groups identifying as Christian should develop closer ties with the view to uniting at some future time. It is commonly stated amongst ecumenists that the existence of various Christian confessions which differ in doctrine and manner of life is a historical reality resulting from miscommunication or is perhaps an example of sins committed by both parties due to a lack of Christian virtue on both sides. Inherent in this worldview is an assumption that neither side has an exclusive claim to truth or legitimacy. And it is concluded that the truth has been spread amongst various factions, and that, at least in this respect, various denominations that bear the name of Christian exercise some legitimate ecclesial element and thus participate in the economy of salvation and means of grace.

Keywords: ecumenism, Christianity, Orthodoxy, religion.